

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

Leden 1967
Číslo 1
Ročník IV.

Fráňa Šrámek
Z rukopisu v zápisníku

MĚ RODNÉ MĚSTEČKO CIZINCI

*Ty vstoupit chceš-li, kol hřbitova mého
voľ cestu; jsouc vždy tiché, tu jsem nejtíšší.
Sem odnesli mi často syna znaveného.
Byl znaven mnou. Mým tichem. Neslyší,*

*že v písku skřípl krok, že z kamenů čteš jména,
a jméno jedné dívky již ho neporaní.
Umřela. Umřel. A spí hlava obolená.
Ztichlo mi docela. Ach, nevzpomeňu ani.*

Tak ono je to devadesát let! Celých devět desetiletí od toho lednového dne, kdy se narodil básník, který nikdy nezestárnul. A ono už je to šedesát let, kdy si mladí poprvé četli Života bído, přec mám tě rád. A pak Modrý a rudý. A za čtvrt století si ty verše četli jiní a to jsme byli my, pro které je básník psal. Od té doby ty mladé verše milujeme, i když jsme se nějak stali staršími. Básník ne. Celé generace jsou mi svědkem, že básník ne! Vždyť kolik bylo už generací, které viděly básníka ve svých dětech a znovu ve svých vnučích a byl v nich právě tak mladý jako v nich samých, ba i v jejich otcích a matkách a málem už babičkách a dědech.

Jak jen to básník dokázal?

Snad znám odpověď, i když se k ní nepřichází odbornickou cestou analýz a srovnávání, nýbrž brankou veršů:

*ať krásný mne zpívá,
ať krásný mne dozpívá hlas,
ať zním ...!*

Zní. Zní, protože byl ulit z ryzího člověčství. Zní proto nejen v nás, ale i v těch právě poddvacetiletých. A bude znít. Dokud budou na světě hejtmani a bubeníčkové, Skalníkové a Stázky, láska a smutek. Zní proto, že láska a smutek v něm nejsou jen láska a smutek, ale i víra a naděje a odhodlání.

Tím vším zazněl básníkův hlas i v onom těžkém roce 1938. V jeho prosinci básník vzpomněl Václava Šolce, právě stoletého. Neoslavoval ho, posteskl si mu, básník básníku, bouřlivák bouřliváku:

*Zlý žili jsme rok Václave Šolci
z nás každý okoral zlých týdnů solí.*

Za deset let i Fráňa Šrámek bude stoletý. Přejde k jeho soboteckému hrobu mladý básník a sotva bude umět říci více, než to, co on nakonec řekl stoletému Šolcovi:

*Zůstaneš s námi. Zůstane s námi
i Tvoje píseň sobotecká.*

ADAM JIST

Doc. PhDr. Zdeněk Kalista

Šrámek a my z počátku let dvacátých

Foto MUDr. Josef Boudyš

Jeho příchod mezi nás mladé — nás osmnáctileté na konci první světové války — byl zcela neslyšný a nepozorovaný. V našich gymnasijských škammách se pěstoval Máchá, Hálek, Neruda, Svatopluk Čech a končili jsme u veliké zátopy jmen, kterou představovalo dílo Jaroslava Vrchlického: Snad její rozsah nám bránil dostat se dále. Jen ti, kteří se dovedli v takové sextě, septimě či oktávě duchovně vzepít školnímu vedení, pronikali za pomoci starších studentů, akademiků, k Macharovi, k Sovovi, k Březinovi a k Dykovi. Šrámek (stejně jako S. K. Neumann) stál už pro nás v tak daleké perspektivě, že z něho nebylo možno rozeznat přesnější obrysy.

A přece se musil jednoho dne mezi námi objevit. Patmatuji se velmi živě na ten den: Bylo to večer v mladoboleslavském Spolku paní a dívek v Mattušově ulici. V sále zadní budovy uspořádal tehdejší akademický spolek Šmilovský zásluhou nadaného (bohužel záhy zemřelého) pozdějšího vedoucího olomoucké (či ostravské) činohry Karla Proxe recitační večer z moderní české poesie. A tam poprvé se objevil Šrámek — duchovně — mezi námi. Objevil se náhle. Bylo to skutečné překvapení pro mne. Jeho verše mi zazněly notou živě odlišnou od poesie Macharovy, kterou jsem tehdy velmi miloval. Byly docela jiné než Březinovy hymny, k nimž jsem vzhlížel jako k velikému horskému pohoří v dálce. Neměly nic z antiky, nic z religiózního mysticismu — zněly nějak neobyčejně blízko, rozdechávaly se svou vroucí citovostí přímo ve mně, jejich melodie mi zněla jako některá z písní, které doma zpívala maminka.

Byl to však jen zášleh — prudký a oslnivý, ale nedlouhý. Po recitačním večeru ve Spolku paní a dívek se mi Šrámek opět ztratil z obzoru, nedostal jsem se k žádné jeho knize a moji pozornost strhlí opět básníci z let devadesátých. Až po převratu 1918 — někdy v prvé půli roku 1919 — rozzářil se tento plamen pojednou opět před mýma očima. V lednu 1919 jsme založili — v rozběhu válkou vzrušeného mládí — Svaz středoškol-

ského studentstva. Jeho organizace na jednotlivých středoškolských ústavěch měly budovat tzv. studentskou samosprávu. A jedním z úkolů této samosprávy bylo také zakládání ústavních čítáren, kde by studenti přicházeli ve styk hlavně s revuální literaturou současnou, aby se těsněji než dříve sblížili s pulsováním přítomnosti. Také na mladoboleslavském gymnasiu jsme založili — v prázdné třídě, kam jinak umísťovali paralelky nižších ročníků — takovou čítárnu. Nakoupili, resp. předplatili jsme pro ni v knihkupectví páně Nešněrově řadu časopisů. Na návrh — nemylím-li se — kolegy Boudyše pojali jsme mezi ně i Neumannův „Červen“ — třebaže jeho propagace kubismu, futurismu a jiných proudů tehdy nejnovějšího umění většinou našich spolužáků připadala spíše jako provokace „pour épater le bourgeois“. A v tomto „Červnu“ jsem se opětovně setkal s poesí Šrámkovou. Tentokrát jsem mohl na ní očima spočinout déle než ve Spolku paní a dívek, kde jsem byl odkázán na pouhý poslech. Moje okouzlení se podstatně prohloubilo a zaktivizovalo: vyrostla ve mně touha poznat víc z tohoto básníka, najít další jeho stopy, kterými bych se mohl rozběhnout.

Ale vlastní setkání čekalo na mne teprve v Praze z podzima toho roku 1919, když jsem tam přišel na vysokou školu. Mezi anarcho-komunistickou mládeží ve staré kavárně Union na rohu Národní třídy a Perštejna, do níž jsem zapadl hned první večer po svém příchodu do hlavního města (vylíčil jsem její prostředí kdysi ve svém „Kamarádu Wolkrovi“ a znovu, obšírněji se k němu vracím v III. dílu svých vzpomínek „Po proudu života“), byl Neumannův „Červen“ ne pouze jedním z časopisů, které jsme četli, ale přímo základem naší četby, východiskem k našemu rozběhu do literárního života. Představoval pro nás avantgardu a slovo „avantgarda“ bylo heslem, které nám učarovalo. S mladistvou pýchou jsme se hleděli co nejrychleji přiřadit pod křídla tohoto praporu a byli jsme jako uhranuti, když se nám podařilo S. K. Neumanna vtáhnout mezi nás, do předu

nekonečných, mladistvě nedosytných diskusí nad šedými, mramorovými deskami kavárenských stolků. Byli bychom se rádi nějak sblížili osobně i se Šrámkem, který nám představoval jaksi „druhé světlo“ „Června“ (což nebyl název časopisu podle jeho „Června“ z roku 1905?). Jenže Šrámek — to nebyl Neumann. Byl daleko plašší a zachytit ho — to jako bych chtěl ptáka zachytit: než ruku vztáhneš, uletí! Několikrát se nad zakouřenými stoly v zadní místnosti Unionky zvedl poplach, že Šrámek sedí vpředu, v rohové místnosti nad nárožím Národní a Perštejna. „Jo, pan Šrámek tam čte“ — potvrdil kulatý vrchní Patera. Chvilí jsme zaváhali, ale pak jsme se rozběhli. Také já jsem vyrazil — jako bych hledal nějaké noviny — do nárožní místnosti v naději, že ty noviny najdu právě u pana Šrámků tak, jako jsem je jindy nacházel právě u pana S. K. Neumanna nebo u pana V. H. Brunnera. Šlo jen o to, ulovit pohled či vylákat lehký úsměv. Ale když jsem se konečně rozhlédl po velké kavárenské světnici — nenašel jsem nikoho, kdo by odpovídal mému vysněnému obrazu Fráni Šrámkovi. „Zrovna teď odešel“ — řekl mi krátce pan Patera, když jsem se ho polohlasně zeptal. A tato scéna se opakovala několikrát, až jsem se vzdal naděje, že Šrámků kdy uvidím.

Nepolapitelný Šrámek se však zatím vrval vždy hlouběji do duchového života prostředí, ve kterém jsem žil. Vzpomínám znovu na svoje první setkání s Jiřím Wolkrem v jeho prvním studentském bytě v Praze v Kaunicevých (dnešní Mickiewiczově) ulici. Wolker mi tehdy četl svoji „Štafetu“:

*„Po větru poběžím daleko, daleko...
Vlající prapory budou můj směr.
Dívanky na cestě potkávat budu,
dívanky jdoucí naproti větru i mně
s rozpleteným vlasem, s ruměnci rozčuchanými,
s halenkou rudou, přisátou k řadřím,
s běloučkou suknicí přisátou k nohám,
s šátečkem, písničkou rozezpívanou...“*

A hned při těchto prvních verších mi napadlo: Ten vítr mládí, ten vítr lhbající životu, rozechvělou postavu děvčete — to je přece stříbrný vítr Šrámkův! Wolker ne nadarmo měl ve své knihovničce (které jsem ostatně později za našeho společného pobývání na Smíchově Na Celné používal výměnou za knihy svoje i já) Šrámkův „Splav“, patřící k jeho nejoblíbenějším knihám. Šrámek byl kmotrem i jeho „Zrání“, jeho „Dešti“, jeho „Čikánce“, jeho „Bílému koni“ (i s tím charakteristickým oslovením „koníčku bílý“) a ještě celé řadě jeho básní, jež dnes známe z pečlivých vydání jeho díla. Ještě hlouběji však než u Wolkra zapustil Šrámek kořeny ve verších Ivana Suka (Suchánka) „Lesy a ulice“, jejichž vydání u St. Minaříka znamenalo pro nás mladé událost, protože to byl první knižní debut z našich řad. Také v počátcích Seifertových a Franty Němce se ozývaly názvy ze Šrámků. A konzervativnější křídlo avantgardy, přimknuvší se k Rutteově „Cestě“, jehož výrazným představitelem byl Miloš Jirko se svým „Dubnem“ a svou „Cestou“ — to byl Šrámek převahou, Šrámek uhrančivý, z jehož okouzlení bylo věru těžko se vyplést.

Nebyla to však jen láska literární — jen očarování přilnavou, novou citovou linií a melodií Šrámkovou — co připoutávalo nás osmnácti- až dvacetileté k Šrámkovi. Před mýma očima se v duchu vynořuje zase jeden velmi výrazný obraz z těchto našich „Sturmjahre“: podvečerní oslava druhého výročí Velké říjnové revoluce (první oslava Velké říjnové revoluce u nás vůbec!), kterou jsme uspořádali při veliké vatře na vrchu Dáblického kopce u Prahy 9. listopadu 1919. Nebylo nás tehdy při té oslavě mnoho — snad třicet či pětadvacet mladých lidí z okruhu anarcho-komunistické mládeže Unionky. Ale v záři velikého ohně, který měl na naši oslavu upozornit široké okolí pražské, vlálo v širokém podvečerním větru nesmírné nadšení. Zpívali jsme: Jiří Weil, Karel Teige, Jaroslav Seifert, Jaroslav Čecháček, Jaroslav Šimsa, Josef Jirásek, Antonín Kamenický, Ivan Suk, já a ještě dlouhá řada dalších jsme zpívali. A mezi písňami, které jsme zpívali — mezi „Internacionálou“, „Rudým praporem“, „Milionem paží“, „Němcovými popěvkami z té doby a jinými tehdejšími politickými zpěvy, příhodnými pro tuto příležitost, zazněl i Šrámek. Jeho antimilitaristická píseň. Jeho „modrý rezervista, rudý anar-

chista“. Byl přirostlý k našemu srdci svým odbojným pohledem, upřeným do jasnější, svobodnější budoucnosti, v tom směru, kterým jsme se s nedosytnou dychtivostí dívali i my.

Leč po tomto skutečném okouzlení Šrámkem se musila nutně dostavit reakce. Nemohli a nesměli jsme podlehnout svému básníkovi, i když jsme jej sebevíc milovali — měli-li jsme existovat jako skutečné mládí, jako nově nastupující generace, odlišná od pokolení předchozího, jako zvláštní, svébytný básnický a vůbec umělecký tvar. Tento „nevědek“ je přirozeným zákonem vývoje. Něco málo víc než za rok poté, co se Šrámkovy písničky nesly nad hlavami bouřlivého houfce na Dáblickém kopci při první oslavě Velké říjnové revoluce — v prosinci 1920 — se rozpoutala přestřelka mezi dvěma křídly, v něž se naše nově nastupující umělecké pokolení rozestoupilo: mezi křídlem Devětsilu, který se v té době konstituoval pod vedením Teigovým a k němuž patřili Jaroslav Seifert, Artuš Černík, Karel Vaněk, Ivan Suk, Ladislav Sús a další spisovatelé a výtvarníci, a křídlem, jež se seskupilo na půdě deníku a později týdeníku „Dne“ a zahrnovalo vedle mne J. Wolkra, A. M. Pišu, Frantu Němce, Vítězslava Nezvala, Jiřího Weila, Jaromíra Beráka, Arnošta Ráže, Jaroslava Hůlku a ještě několik jiných mladých. A je příznačné, že nejostřejší střelou, kterou jeden tábor útočil na druhý, byla výtka „šrámkovštiny“. „Básníci sdružení v Uměleckém klubu“ — vyrazil jménem svých devětsilských kamarádů Ivan Suk v „Pražském pondělí“ (pondělníku „Práva lidu“) proti druhé skupině avantgardy — „jsou šrámkovci, impresionisté“. A Franta Němec mu na to ruče odpověděl v „Satirikonu“ již zmíněného „Dne“ nahrávkou na vlastní šrámkovství Sukovo:

*„Děti, buďte přece skromné,
Šrámek už je jenom pro mne,
nepadejte do bludů!
Ivan Souček
řezal bouček,
uřízl si ostudu.“*

V mé korespondenci s Wolkrem a s Pišou z té doby se pak objevují odrazy tohoto prudkého odklonu od Šrámků snad ještě v ostřejší řezaných slovech. I naše přátelství s Milošem Jirkou a Josefem Knapem, kteří s námi vystupovali ještě na prvním recitačním večeru skupiny Uměleckého klubu 2. prosince 1920 v pražském Obecním domě společně, vzalo pod tlakem této anti-šrámkovštiny dočasně za své, neboť tito naturalisté se nám zdáli (a nikoli neprávem) stále ještě příliš blízko básníkovi „Splavu“. Na recitačním večeru mladé poesie, který byl uskutečněn zásluhou Pišovou 27. ledna 1921 v Písku (Šrámkově Písku!) jsme vystoupili bez nich — jen Wolker, Piša, Svata Kadlec a já. A na Šrámků se v hovorech mladých lidí, při této příležitosti vedených, vzpomnělo jen jako na literárně-historickou záležitost, když nám Piša ukazoval některá zákoutí z historie „Stříbrného větru“.

Co se mezitím stalo? Změnil se snad nějak postoj či básnický charakter Šrámkův tou měrou, aby nám to dalo důvod k rozchodu s ním? Naprosto ne. Ale je příznačné: nerozcházel jsem se s Antonínem Sovou, k němuž ne-jednoho z nás poutalo i osobní přátelství, nerozcházel jsem se s Otakarem Březinou, jehož varhanní fugy jsme četli stále s respektem, nerozcházel jsem se s Viktorem Dykem, i když jsem já sám proti němu vystřílel v Seifertově „Sršatci“ neslušnou řadu impertinencí a invektiv. Rozcházel jsem se s S. K. Neumannem a Fráňou Šrámkem: s těmi, kteří měli největší vliv na naši mladou tvorbu na počátku let dvacátých, kteří byli přímo jejím východiskem a pramenem. Právě proto, že tito tvořili kus našeho vnitřního osudu — daleko více než Sova, Březina, Dyk a jiní — musil nás náš vnitřní osud od nich odloučit, musili jsme na ně reagovat i s daleko větší prudkostí než na básníky ostatní, odpichovat se od nich s daleko větším úsilím a někdy snad až s křečovitou snahou dostat se nějak z jejich okruhu. Že to nebylo snadné, ukazuje vnitřní vývoj třeba takového Miloše Jirky, který teprve poměrně velmi pozdě, v posledních letech svého života, si vyšlapal cestičku ze začarovaného kruhu šrámkovských kouzel. Odráželi jsme se se svou lodí, provolávající hesla expressionismu, primitivismu, nové věčnosti, proletářského umění, exotismu a poetismu, a hleděli jsme se dostat co nejdál od „impressionismu“.

nismu“ Šrámkova. A přece i v údobí Wolkrova „Hosta do domu“ a mého „Ráje srdce“, jež bývá jednostranně přepisováno vlivu Apollinairovu (na úkor jiných), nalezne se při podrobnějším rozboru ještě velmi mnoho Šrámka, a to i u básníků, kteří nebyli tak přímo zasaženi v předchozích dobách jeho vlivem jako Wolker. Byl to tuhý, nadměru tuhý zápas, měli-li jsme se vymanit

Šrámek byl pro generaci moji a celou řadu dalších spjat s mládím, dožíváním a všemi jeho problémy, jichž nebylo málo. Rozhodně se tehdy totiž kolem nás nechodilo po špičkách, jak to chtěl tuším ve „Stříbrném větru“ a jak se to děje spíš kolem mládí dnešního. S jakousi fyziologickou osudností jsme ho musili číst v určitých letech, v těch, kde nás nejlépe chápal a nejlépe bránil. Poznal jsem „Léto“, když jsem sám ještě nebyl hercem, ale pochopitelně jsem toužil hrát Skalníka. A tak jsem mohl potom dvakrát vděčně říci: „Léto budiž pochváleno“. Poprvé to bylo ještě v Brně, v roce 1934. Tehdy se mnou hrála Stázu Jiřina Čermáková a dvojici faráře Hory a slečny Růženky citlivě interpretovali Josef Skřivan a Antonie Košnerová. Za osm let nato, v roce 1942, jsem si ho zahrál už na Národním divadle se Stázu

z poddanosti jednomu z největších okouzlení našeho mládí — tak silná byla přece poezie Šrámkova a tak hluboce souznívala právě s mladým člověkem! A na konec — po dlouhých letech jsme se vrátili, zmoudřelí věkem, k tomuto prameni: ne ovšem, abychom ho užívali jako inspirace, jako podnětu k vlastnímu tvoření jako kdysi, ale abychom se prostě zadívali v jeho krásu.

Vlasty Matulové, Františkem Smolíkem a Růženou Naskovou v těch dvou dalších rolich. Z té doby se také datuje počátek vzácného přátelství s Růženou Naskovou, která tak intenzivně, laskavě a ne nekriticky sledovala celý můj další herecký růst. Rád na toto představení vzpomínám, i když už mne od něho dělí celé čtvrtstoletí. Jen pro dokumentární přesnost, pro nic jiného — připomínám, že jsem ještě v roce 1948 hrál ve zfilmovaném „Létě“ Chvojku.

Šrámek-dramatik chtěl vždycky lehký, citlivý herecký dotyk, a polotóny jeho divadelních postav byly to nejtěžší pro každého, kdo je chtěl tvořit s pozorností k autorovi a dílu. Šrámek není dramatik, na kterého by herec zapomínal. Každý, komu dalo jeho dramatické umění nějakou úlohu, vzpomíná a bude vzpomínat rád.

Národní umělec Karel Höger

ZA KOUZLEM ŠRÁMKOVY POEZIE

Hluboce originální a jemně citlivá lyrická poezie Fráni Šrámka byla již několika generacím studnicí krásy. Chtěl bych to za sebe doložit několika vzpomínkami od studentských let. Šrámkových básní jsem si mimo jiné vážil i pro jejich hudebnost. Není to fráze, řekne-li se o nich, že samy zpívají. Proto se také dobře zhudebňují, jak dokazují řady skladeb českých skladatelů, vzniklých na jejich podkladě. To byl i můj případ. První píseň na verše Fráni Šrámka jsem napsal r. 1925, když mi bylo dvacet let. Jmenuje se „Prosinc“ a dodnes nebyla ani provedena ani vydána. Odtud mi zněla Šrámkova poezie trvale a šel jsem za ní uvědoměle. Obzvláště tomu tak bylo v roce básnických padesátin, 1927. Sobotečtí studující vydali tehdy k jubileu svého rodáka krásný almanach, který jsem si koupil a pečlivě prostudoval. Básníka mládí jsme oslavili i v domácím studentském prostředí mého rodiště Heřmanova Městce nejprve recitačním večírkem studentského kroužku „Rudolf Pokorný“ a pak jsme si troufli vlastními silami i na divadlo. Hned v r. 1927 jsme nastudovali a provedli „Měsíc nad řekou“. Byl jsem režisérem tohoto představení a složil jsem k němu scénickou hudbu, flétnové sólo za scénou, předepsané básníkem. Po úspěchu tohoto podniku nastudovali jsme příštího roku, 1928, „Pláčícího satyra“, hru méně obvyklou a těžší k provedení i pochopení diváky. Nedali jsme se odradit překážkami, pořídili jsme vlastní svépomocí i chybějící divadelní rekvizity (sochu pláčícího satyra v parku) a tak se i toto představení uskutečnilo. Pomýšleli jsme pak ještě na provedení „Léta“ o prázdninách 1932—33, ale pro nedostatek představitelů (šlo zejména o obsazení role Stázy) k tomu již nedošlo.

V těch letech jsem však žil Šrámkovou poezií tím intenzivněji v hudební tvorbě. Mistrovskou komposiční školu pražské konservatoře jsem absolvoval v r. 1929 cyklem písní s orchestrem. V této skladbě ústřední píseň „Chtěl bych tě potkat v lukách“ má text i název ze Šrámkova „Splavu“ (úvodní báseň sbírky) a právě tak titul cyklu — „Šel bych ti vstříc“ — je vzat z téže básně.

Ale nešlo jen o písně na Šrámkovy texty. Ze „Splavu“ byl vybrán také text mého mužského sboru „30. srpen 1914“, komponovaný v r. 1928 a prvně provedený 15. prosince 1932 pěveckým sdružením „Opus“ v Brně. R. 1929 vznikl na Šrámkovu báseň „Smutek v lese“ (Nové básně, 1928) melodram, v komorní formě doprovázený violou a klavírem a pak též instrumentovaný pro orchestr (1930). Je poslední částí cyklu „Tragikomedie“ a byl proveden jak v rozhlase, tak i koncertně a vydán tiskem v edici „Česká hudba“ v Kutné Hoře.

Ke kouzelnému „Splavu“ jsem se znovu vrátil v r. 1930, abych odtud komponoval báseň „Dívka a čtyřlístek“. Je pro vysoký soprán a orchestr a byla nezapomenutelně provedena Marií Budíkovou za řízení Dr. V. Smetáčka v r. 1939 a pak i vydána tiskem v cyklu „Života vteřiny“.

Když po osvobození v r. 1945 byla naléhavá potřeba aktuálních pochodových písní, komponoval jsem na Šrámkovy verše nejprve partyzánskou „Jen houš!“ (provedl s orchestrem Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého) a pak v r. 1947 slavnostní pochodový zpěv „Svobodě“ (prvně proveden při předslzetovém koncertu ČOS ve Smetanově síni v Praze r. 1948). V tomto posledním textu, uveřejněném v časopise, jsem potřeboval několik drobných slovních úprav. Nechtěl jsem je provést bez básníkovy souhlasy, a proto jsem se na Fránu Šrámka poprvé obrátil dopisem s prosbou o schválení navrhovaných změn. Dostalo se mi obratem souhlasné odpovědi. Básník věděl již o mých starších zhudebněných jeho verších a patrně měl o mně dobré mínění, když mi tak uznale a přátelsky odpověděl. Zvláště jsem si vážil jeho věty: „rád se dovídám že oba mé veršované texty dostaly se do Vašich skladatelských rukou; bude jim v nich dobře.“ Tato slova přímo voní „Létem“. Jsou mi podnes nejkrásnějším uznáním, jehož se mi dostalo z úst velkého básníka. Tehdy mu již bylo 70 let a za pět let nato nám odešel navždy. Zemřel téhož roku jako moje maminka. Ale jeho poezie ještě zní a zvučí — kouzlem domova.

Univ. prof. dr. Josef Plavec

Udělal Šrámek Sobotku, nebo Sobotka Šrámka?

Zasloužilý umělec Emanuel Fama

„Šrámkova Sobotka“ — když čtu tato dvě sympatická slova, nevybavuje se mi jen zdánlivě vyrovnaný až aristokratický zjev Fráni Šrámka. Ne. I něco docela jiného se mi objevuje před očima, a není to méně silné než jeho poezie, která mi je tak blízká už jen pro jeho *Romanci o našem kraji*. Končí totiž i mým osobním krédem. Krédem malíře — krajináře.

*V píseň tě, kraji, proměním,
tvé vánky, stromy, lidi...*

A tenhle verš mě zas už zavádí jinam. Do vaší školy, na kavalec s dekou a čistým prostěradlem, kde každé léto vedle sebe spí řada malířů, kteří si své obrazy nezavídí. Nezávidí si ani to, maluje-li ten či onen lépe.

Naopak. Všichni se těší, až si večer vzájemně, důvěrně obhlédnou svou denní žeň.

A nejsou tu jenom oni. Je tu váš sobotecký lid.

Maloval jsem už leckdes, a kultura anebo rozdílnost kraje, kde člověk pracuje, se jeví i v tom, kdo, kde a jak přijímá vaši práci. V Sobotce vás opatrně objíždí traktor i vůz s koňmi. Nikdo na vás nemluví ty tisíce nesmyslů, které tak ztěžují práci krajináře. Tady nic... lidé vás míjejí jako někde v kostele, při mši. I to snad zavinil Šrámek...

A jak to, že on? Ten tichý chodec krajem, který tak prostě a lidsky rozprávěl, zdravil a vodil do Sobotky literáty a umělce... na co se chodili dívat? Vždyť jsme tak malí... ještě žádný POP-ART a nic z těch honiček za tuzexovými bony... nic z té kulturní prostituce, která pod rouškou světovosti nic nechce vědět o nás, o naší krásné zemi a životě v ní, kde i odchod na hřbitov „zadechl něhou“... „Ta naše bába — má ona spaní“.

Chtěl bych poděkovat i milé kuchařce v mateřské škole, která nás stravovala. I ta je jiná nežli jinde. Nebo to dělá její příbuzenství se Špálou?... Nevím... A výsledek těch toulek nejen uvnitř Sobotky: snažil jsem se dostat všude, kde Šrámek zpíval svou píseň. A tak

z rotundy Humprechtu jsem bloudil svými plátny z Horního i Dolního Bousova, Staňkovy Lhoty, Stěblovic i Libošovic až ke Kostí, rovnou krajinou k Mladé Boleslavi anebo zvlněnou i bouřlivě se dmoucí krajinou okolo dominanty Trosek.

Padesát sedm pláten urvaných přímo vašemu kraji a řada těch, které se probily až k rozměrným plátnům o „Šrámkově“ kraji. Šrámkově? Nejen jeho. Musí být více věcí pohromadě, aby se vytvořila kultura kraje. Mám vás zavést kamsi do roku 1910 do libeňské školy „U Zámku“, kde si děti kupovaly — nevím už za kolik krejcarů — takové hezké sešitky s obrázky a povídáním o českém kraji? A jistě mi uvěříte, že mám ještě dnes před očima ten sešit, nazvaný SOBOTKA — „Český ráj“...

Když jsem tamtudy o půl století později projížděl a chodil a když se mi tam potom najednou podařilo nalézt malíře bez závisti... pane, to bylo krásné, že to ani vyjádřit nedovedu; a proto mi odpusťte těchto několik nešikovných řádek obdivu, které končí jen otázkou: ...udělal Šrámek Sobotku — anebo Sobotka Šrámka? Je jakoby těžké to rozluštit. Ale projděte se tam a dívejte se dobře. Uvidíte, že si tady dialektika vztahu všeho se vším zazpívala jednu z nejkrásnějších písní.

Jak jsem našel rukopis neznámé Šrámkovy básně

MUDr. Alois Kafka

Byla to jistě jen šťastná náhoda, že jsem dostal z pozůstalosti dobrého známého a přítele naší rodiny, ředitele Josefa Jelínka, několik exlibris, která měla tvořit základ jeho sbírky. A jen letmý pohled na tyto malé grafické práce a jména jejich tvůrců (Procházka, Dillinger, Votruba, Milén) jasně naznačoval, že jde o sbírku z Brna, z okruhu známých ředitele Jelínka. A dodatečný objev stručného dopisu, podepsaného jménem tak dobře známým ze života naší paní Boženy a navíc opatřeného ještě razítkem s adresou, to dotvrzoval.

Snad nebude nezajímavé přečíst si tento dopis:

Brno 9/V 1954

Velectěný pane řediteli!

Tak Vám posílám několik grafických listů a děkuji Vám za zaslání jubilejního sborníku. Byl jsem dnes ve Vyškově při otevření nově instalovaného musea ve vyškovském zámku. To museum je vskutku velmi krásně umístěno a přál bych Vám, aby také na Humprechtu to tak zdařile dopadlo. Ty grafické listy jsou většinou moje exlibris a novoročenky, snad to bude šťastný začátek pro pokračování, snad později budu Vám moci poslat zase něco z mých dublet. Na návštěvu Sobotky v srpnu se již velice těším. S upřímným pozdravem se znamenám v účtě oddaný

Mojmír Helcelet

Krátký dopis, přiložený k zásilce několika malých grafických listů, napsaný na jedné straně strojem a ukončený vlastnoručným podpisem. Každý, kdo si tento list přečte, odloží jej, aniž se podívá ještě na druhou stranu. A poněvadž kromě něho je tu ještě zásilka děkňých exlibris, jme se jistě hned prohlížet grafiku. Chvilku to trvá, zájem se soustředí na ni a pak — asi vše putuje zpět do obálky a pravděpodobně, jak to už tak bývá, odloží se na dobu pozdější, příhodnější. A potom, je to zcela dobře možné, se na vše i pozapomene. Neboť, jak je nám soboteckým dobře známo, ředitel Jelínek ani na odpočinku, který trávil v Sobotce, nezahálel, ba naopak — byl velice činný a o všechno se zajímal (pracoval v muzeu, archívu, turistice) a tak se snadno mohlo stát, že se třebas už podruhé do obálky s grafikou nepodíval a druhou stranu dopisu si asi nepřčetl! Neboť je velice nepravděpodobné, že by ušla jeho pozornosti zpráva, která byla na druhé straně dopisu připojena: „Tak jsem ještě v přehlídce mé sbírky rukopisů našel dva rukopisy Fráni Šrámkova.“ (O druhém viz pozn. na konci tohoto sdělení). A následuje báseň, dále už bez poznámky:

K. H. B.

*Už se mi nelíbíš,
už se mi protivíš,
ty můj milej,
už nejsi, už nejsi
jako jsi bejvával
rozpuštělej.*

*Cos přišel do nebe
nic není do tebe,
škoda je tě,
jsi teď moc váženej,
pámbu ti požehej
v onom světě.*

*Nosils dřív v srdíčku
děravou kytličku,
teď je jináč,
teď na mne, nevděčný,
pro srdce falešný
zapomínáš.*

*Máš ty tam, synku, svou
harasem obšitou
jinou paní,
chraň mě bůh od zlého
konec je našeho
milování...*

Fráňa Šrámek

Toto zajímavé sdělení i s opisem básně by si ředitel Jelínek jako muzejní a archivářský pracovník nenechal jen pro sebe, ale jistě by se tím byl pochlubil v kruhu svých známých. Určitě by se tím byl pochlubil aspoň pisateli tohoto článku, s nímž býval v té době v častém osobním styku a měl společné zájmy i koníčky. Troufám si proto s jistotou tvrdit, že o sdělení na druhé straně dopisu vůbec nevěděl, že ji přehlédl. A díky mimořádně šťastné náhodě, po osmi letech od smrti ředitele Jelínka, jsem objevil na jaře 1966 sdělení, tak zapadlé, ale vysoce zajímavé.

☆

Jakmile mi to jen trochu dovolil čas, začal jsem pátrat po osudu obou rukopisů. Od vdovy po řed. Jelínkovi, paní Markéty Jelínkové, jsem se dozvěděl, že Mojmírem Helceletem zamýšlená návštěva Sobotky se neuskutečnila, ředitel Jelínek mezitím zemřel a bylo pravděpodobné, že M. Helcelet v Brně také. Mohl jsem tedy počítat jen s vdovou po Helceletovi. Žít-li, a jejich příbuznými.

První, na koho jsem si vzpomněl a kdo by mi mohl nejspíše pomoci, byl dr. Dušan Helcelet z Mnichova Hradiště, také přítel ředitele Jelínka. Napsal mi obsáhlý dopis, v němž na začátku vyslovuje pochybnost, že se mi podaří něco vypátrat, ale v závěru přece jen nevyučuje možnost: „Zkuste to — napište si... do Brna.“

Ihned jsem reagoval, rozradostněn, že vdova žije a že možná bude něco vědět o tom, co mne zajímá. Na začátku listopadu jsem pak dostal odpověď, psanou PhMr. Evou Novákovou z Tovačova, že maminka žije nyní u ní, a popisuje, co se stalo s pozůstalostí... a zase je to až ta druhá zpráva, připojená na konci tohoto dopisu, která šťastnou náhodou přináší radost do pátrání: „... našla jsem dvě věci... snad je to to, po čem pátráte, jedna je báseň, ... druhá korespondenční lístek...“ A tak se mi konečně octl na stole Mistrův rukopis! Skutečný rukopis, báseň svým stylem i obsahem nesporně šrámkovská! Šlo tedy nyní už jen o to zjistit, je-li rukopis Šrámkův, a tím potvrdit, zda se našel neznámý rukopis známé básně nebo neznámý rukopis i neznámé básně.

Obrátil jsem se nejdříve na Šrámkův archiv v Sobotce a povolal znalce Šrámkova literárního díla i odkazu, manžele Hejnovy: Je známa tato báseň? Byla již publikována mimo sebrané spisy, do nichž z nějakého důvodu nepojata? — Otázek si můžeme položit mnoho, i odpovědi mohou být různé. Dostalo se mi však jediné: Báseň „K. H. B.“ je nám neznámá.

Obrátil jsem se tedy na Památník nár. písemnictví na Strahově na dr. Jaromíra Kuchaře a dozvěděl jsem se, že ani zde není o ní nikomu nic známo. Z dopisu cituji:

„... je autorství Fráni Šrámka nesporné. Jde o to, zda byla publikována a do které Šrámkovy tvorby ji možno zařadit, není-li datována. V zatím provedené bibliografii Akademie se pod Šrámkovým jménem básnička otištěná zatím nenašla. Dr. Otruba mi vypravoval, že o věci mluvil s našimi nejlepšími znalci období anarchismu i Šrámka.“

A dr. M. Otruba v dopise J. Kuchařovi: „Chtěl jsem, aby báseň vidělo několik kolegů, kteří se zabývají nebo zabývali literaturou z počátku tohoto století. Nikdo z nich si nevzpomíná, že se byl s touto básní někde setkal. Naše bibliografie rovněž pod Šrámkovým jménem básně „K. H. B.“ neuvádí. Toto zjištění je ovšem nezávazné...“

Než se mi dostalo uvedených informací, soustředil jsem své úsilí na zjištění, kdy mohla báseň vzniknout. Určení doby jejího vzniku by nám jistě pomohlo v-

Milý Karole!

Chceš na mně recenzi Šrámkových Listů z léta a já si nejsem jist, zda by byla pro Zpravodaj nejpříhodnější. Neboť to, co snese centrální list, vybledne v časopise, jehož, zejména čtenářskou specifikou, je zájem o to, co se děje doma. Pak ani o Listech z léta nelze psát způsobem literární recenze, která upozorňuje na knihu nejširší čtenářskou obec, kteří to, o čem se v knize píše, neznají. Ale — Listy z léta a Sobotáci? Vždyť každý z nás zná to, o čem se v těchto sbírce Šrámkových dopisů píše, z vlastní zkušenosti. Jako své boty známe Ryji a Větrák, kosteckou silnici, o Humprechtu a okolí nemluví. A mnozí, ti starší zejména, mají ještě v živé paměti osoby, o nichž se básník zmiňuje.

Může tedy vzniknout otázka, co je v těch dopisech pro Sobotecké nového, neznámého, objeveného. Ale buďme bez obav: objeveného je tu dost. Vezmi jen tuhle věc: V jednom dopise se Šrámek přiznává ke své posedlosti krajem. Mám za to, že takovouhle „posedlostí“ trpíme všichni, „kdož tohoto kraje nosíme značku“. Šrámek tak definuje známé, co v nás je, co tušíme, ale nevíme, jak to pojmenovat. A zároveň poznáváme podobu této posedlosti u Šrámka a poznáváme ji jasněji než v zrcadle jeho veršů. A že ty Sobotkou inspirované verše jsou něco! Závídím těm, kdož se zúčastnili procházek se Šrámkem po soboteckém okolí. To musely být přímo hody! Nezapomenutelné zážitky! Stejně tak kouzelné je jeho psaní o výhledech z oken maminčina bytu směrem k Ryji a k Větráku.

A kolik ještě žije účastníků a pamětníků času, kdy Šrámek dělal v Sobotce se študáky divadlo! Jsem pře-

světlit její poslání — ale i analýzou obsahu a studiem minulosti literárního života bychom mohli přijít ke stejnému cíli. Jiné cesty není. Sořatel je mrtev, od koho mohl rukopis získat, nám už neřekne a také je nepravděpodobné, že by jej byl získal přímo od autora.

Podívejme se na báseň z blízka:

K, H. B. — to není nikdo jiný než Karel Havlíček Běrovský — a přečteme-li si sloku za slokou, nic nás o tom nenechá na pochybách. „Už se mi nelíbíš... teď, co jsi národní svatý, co ses stal legendou; měl jsem tě rád, dokud jsi byl bouřlivákem, dokud jsi se bil, dokud jsi zápasil — to jsi byl můj, mě blízký, vždyť i já jsem (?) bouřlivákem, anarchistou... ale zmklí bouřliváci mě již neimponují... a poněvadž se s Havlíčkem ztotožňuje, tyká mu a v básni ho kamarádsky plísni...“

Co mohlo být inspirací k této básni?

Nemohla jí být písnička, která se kdysi jako zlidovělá houfně zpívala? „Spi, Havlíčku, v svém hrobečku, národ zpívá...“? Šrámek měl rád lidové písně, jeho básně jsou zpěvné, jsou písněmi — což když na tu písní vyjádřenou náladu v lidu reagoval po svém?

A tak doba vzniku básně by mohla být určena jeho bouřliváckým mládím — i rukopis naznačuje, že patří k počátkům jeho tvorby, a dalo by se vysvětlit i to, že se ztratila, že se dodnes o ní nevědělo. Dávno jistě sám na ni zapomněl.

★

Budiž mi prominuto, že jsem si nad rukopisem básně docela laicky zameditoval — přesné zhodnocení nálezu a jeho zařazení do Šrámkovy tvorby přirozeně rád přenechávám odborníkům, kteří, jak předpokládám, budou mít z mého nálezu jistě také radost.

Jsem rád, že se mi podařilo objevit a tím i zachránit neznámou báseň i její rukopis a pořídil fotokopii originálu, který nyní s větší péčí bude chován nadále v rodině, v níž byl uchován podnes. A Šrámkův archiv v Sobotce obohatit v den výročí nedožitého devadesátých narozenin básníkůvých o báseň, o níž se — řekněme — asi sedmdesát let nevědělo!

★

Poznámk a: S rukopisem básně se mi dostal do rukou i korespondenční lístek s datem 5/VIII 18, psaný Fráňou Šrámkem St. K. Neumannovi, spisovateli na Smíchově, U Santošky 12 — se zajímavým sdělením. Je podnětem k dalšímu pátrání.

svědčen, že málokdo i z přímých účastníků téhle slavné historie divadelní zná názory a hodnocení, které psával Šrámek v prázdninových dopisech své ženě.

Listy z léta jsou krásné dopisy. Profesor Hejn má plnou pravdu, když píše, že Šrámek uměl dopisy psát. Mne knížka jen znovu přesvědčila o tom, že tenhle náš rodák byl „věčným milencem“. Táhne se to celým jeho životem a dílem. Listy z léta až nápadně připomínají atmosféru Splavu, Léta, Stříbrného větru i trochu té noci z Měsíce nad řekou. Potvrzují, že to nebyla náhodná epizoda v díle Šrámkově, nýbrž podstatný rys jeho života a citění. A že v čase soboteckých prázdnin touto atmosférou se přímo opájel. Že odtud má zdroj mnohý jeho verš, zejména Sobotce a kraji věnovaný.

A ještě jeden námět z Listů z léta stojí za pozornost. Totiž — pokusit se vysledovat, kdo ze spisovatelů a vůbec kulturních pracovníků za Šrámkem o prázdninách vážil cestu do Sobotky. Nebylo by pak marné o pozornost k těmto návštěvám rozšířit mnohý program akcí chystaných do budoucna.

To je tedy jen několik poznámek na okraj nové knížky Šrámkovy, knížky, s níž se vrací do našeho povědomí kus historie, která není a nebyla záležitostí jen toho, kdo ty krásné listy z léta, psal.

Buď zdrav!

Jaroslav Šimůnek

★

Výbor z prázdninové korespondence Fráni Šrámka, adresované jeho ženě, právě vydalo v uspořádání prof. V. Hejna Východočeské nakladatelství v Hradci Králové. Utily svazček v obálce J. Čebena stojí 8 Kčs a můžete si ho objednat v prodejně Kniha, Sobotka.

FRÁŇA ŠRÁMEK V POLSKU

Je název článku, který pro hradeckou Pochodeň (4. 12. 1966) napsal profesor varšavské univerzity Jerzy Śliziński. Sleduje v něm historii překladů Šrámkových her a veršů do polštiny od r. 1922, kdy se Šrámkovo jméno objevilo poprvé v polském tisku, a to při uvedení Léta v Poznani. Měsíc nad řekou, ač jeho překladatelem byl vynikající básník Zenon Przesmycki-Miriam, v Polsku hrán nebyl; zato časopis Život divadla věnoval r. 1926 mnoho místa Šrámkově hře Ostrov veliké lásky. Četné Šrámkovy verše byly v polském překladu otištěny v různých literárních časopisech od r. 1946 (Światlika Krakowska, Kamera, Perspektywy, Panorama). Článek polského vědce zásadně rozšiřuje naše znalosti o překladech Šrámkova díla do polštiny. Obraz profesora Ślizińskiego možno doplnit ještě novějšími údaji:

Měsíc nad řekou přeložila horlivá tlumočitelka českých dramát Irena Boltuż-Staszewska, Stříbrný vítr vyšel r. 1963 v katovickém nakladatelství Śląsk v převodu Jadwigi Bulakowské (o něm napsala informační článek Janina Dziarnowska ve varšavské Kulturze); také v knize M. Bobrownické „České a slovenské drama na polských scénách“ (1965) nacházíme údaje o Šrámkovi-dramatikovi. O přiblížení české poezie polské veřejnosti se stará také čs. kulturní středisko ve Varšavě; tam polští bohemisté uspořádali 21. 1. 1958 Šrámkův večer, na němž bylo předneseno pásmo Šrámkových veršů v překladu L. Kucinského, Šrámkovy verše též zazněly v překladu K. A. Jaworského na večeru české poezie 3. 2. 1959.

-n

NĚKOLIK SLOV KE KOMEDII O HVĚZDĚ

Svůj obvyklý předvánoční program naplnilo letos Recitační studio Šrámkova domu provedením celovečerní lidové vánoční hry Komédie o hvězdě, kterou z rukopisu prof. Jana Kopeckého nastudovalo a v úpravě a režii E. Seemannové sehrálo na podílové scéně v sále spořitelny 10. prosince večer a 11. prosince odpoledne.

Hru asi r. 1836 zapsal Věnceslav Metelka, školní pomocník při škole pasecké, a charakterizoval ji jako „vypodobnění s osobami narození Krista Pána s rozvržením mluvy jejich v řeči vázané“. Je založena na biblickém vyprávění a na vánočních duchovních písních, ale lidový skladatel či skladatelé biblické podání často rozvíjejí po svém a třeba k jedinému verši Písma nebo písně vytvářejí celou scénu [scéna pastýřská, betlémská, loupežnická, herodesovská]. I v této hře máme další doklad toho, jak do osnovy těchto příběhů dovedl lidový důvtip a fantazie vetkat to, co se prostému člověku přičilo, co ho pobuřovalo a trápilo, i to, več doufal a po čem v hloubi duše prahl.

Ani nepoučenému diváku neujde, jak si autor dramatického pásma dovedl připravit záminku ke kritice společenských nepravostí. Je tu např. scéna, jak se lid obává nařízeného sčítání obyvatelstva, neboť za ním větrí nějakou šalbu vysoké politiky, na kterou vždy doplácěji poddaní; jak úředníci za úplatky dovolují obcházet zákony; jak bohatí betlémská domácí pání krutě od svého prahu odhánějí chudého tesaře, a jak naproti tomu prostý lupič se osvědčí jako milosrdný pomocník Josefa a Marie; jak král Herodes, strachující se o svou moc, dává vraždit nemluvíta. Ale nad tímto obrazem lidské chamtivosti, bezcitnosti a bídy zní tklivá oslava mateřství jako stále obnovy života a vznáší se odvěká hluboká víra, že přijde spasitel a s ním čas, kdy zavlaďne na zemi pokoj a mezi lidmi dobrá vůle.

Tak prostý lidový autor vytěžil z křesťanské vánoční legendy symbol osobité lidové touhy po lepším životě. Ukazuje se tu, že náboženská tradice byla nejen inspirovatorkou vynikajících umělců péra, štětce a dláta, ale i uchovatelkou vznešených lidských ideálů v lidových vrstvách. A v tom je smysl bohaté lidové tvořivosti, vycházející z dojmů, které lidem skýtala slova bible i prostředí chrámů s jejich hudbou, zpěvem a výtvarnou výzdobou, dojmů, které si lid zpracovával po svém a k svým potřebám.

Je zásluhou prof. Jana Kopeckého, vynikajícího divadelního teoretika a znalce a objevitele lidových divadelních her, že dnes, kdy se divadelní tvorba kolísavě uchyluje k rozmanitým impulsům a tradicím starým i nedávným, aby vyjádřila obraz doby a člověka v ní, poukázal na české lidové hry jako na dosud nedocenený zdroj divadelnosti, jímž se může osvěžit a posílit česká dramatická tvorba. „Proti sezónním módám se toužime dovolat staleté moudrosti tvaru,“ říká prof. Kopecký. Tím si vysvětlíme veliký úspěch lidových her velkonočních, které ve zpracování J. Kopeckého uvádějí v Brně a v Praze.

Dnes nám nemůže vadit, že tyto lidové hry vyrůstají z náboženské tradice. Ani rozumní věřící nebudou v nich vidět profanaci posvátných dějů, ani ateisté se nemusí obávat, že tu jde o propagaci náboženského myšlení. Je spíše zřejmé, že právě tyto lidové hry, uváděné na jeviště s uměleckým citem, přispívají k tomu, že dnešní člověk, a zejména mladý člověk, chápe náboženskou látku

nikoli nábožensky, nýbrž obecně lidsky a že v nich — ve shodě s výsledky vědeckého zkoumání — vidí projev duchovního života národa a výraz jeho touhy po pevných hodnotách etických a estetických. Jestliže lidové hry — stejně jako výstavy a galerie starého a staršího umění — takto rozšiřují kulturní obzor diváků, plní dobře poslání: snad, řečeno hodně konkrétně, bude méně případů vandalství, které se nerozpakuje oloupovat kostely, kácet sochy v polích, pustošit hřbitovy.

Sobotckému recitačnímu studiu je k velké cti, že mu prof. Kopecký svěřil k scénickému provedení svůj poslední objev — Komédii o hvězdě, která tak měla premiéru po 120—140 letech. Sobotčtí se s nadšením pustili do práce, aby nezklamali prof. Kopeckého, který ocenil jejich výkony o X. Šrámkově Sobotce. Silným povzbuzením mladých herců byl dopis, který do konečných příprav přišel z Havany: „Milí přátelé, vzpomínám na Vás daleko od Sobotky, až za oceánem — na Kubě. Myslím na Vaše divadlo, na „Komédii o hvězdě“ a moc srdečně Vás všechny pozdravuji. Zlomte vaz! A moc se těším, že po návratu domů se přece jen budu moci s Vámi sejít a Vaši práci uvidět. Jsem Váš Jan Kopecký.“ A skutečně radostným překvapením pro účinkující bylo, když se prof. Kopecký hned po návratu neočekávaně objevil na nedělním odpoledním představení. Když potom s herci besedoval, netajil se tím, že na něho mile zapůsobila svěžest a nefalšovaná mládí i to, jak všichni spolehlivě ovládali text, zachovávali jeho svéráz, nesetřeli jeho stylistické nuance, jeho barvitost a jadrnost. Ocenil textu přiměřený způsob recitace, celkem správnou stylizovanost gest a ukázněnost pohybů, pochválil hudební složky dr. J. Knoblocha a scénickou úpravu V. Fiedlera a Př. Bureše, která při vši jednoduchosti umožňovala vytvářet opravdové, jakoby zarámované obrazy. Hra tím vším nabyla mocného kouzla a poetičnosti. Nakonec poděkoval těm, kdo se podíleli na dlouhé a pečlivé přípravě představení, a celému kolektivu na památku věnoval černošský hudební nástroj a masku, které přivezl z Kuby. Tak se Recitačnímu studiu Šrámkova domu dostalo uznání a ocenění, jakým se může pochlubit málokterý soubor.

Sobotcké „provození“ Komédie o hvězdě vzbudilo značný ohlas. Informovali se o něm pracovníci některých časopisů, přijeli zástupci Ústředního domu lidové tvořivosti, členové pražské umělecké scény „Říše loutek“, Čs. rozhlas vyslal vedoucího Dismanova recitačního souboru Vratislava Kubálka, aby natočil některé úseky hry, národopisný zájem přilákal dr. Vladimíra Denksteina, ředitele Národního muzea, přijeli další hosté z Prahy, Jičína, Mladé Boleslavi. Většina souhlasně projevovala názor, že to bylo představení vysoké úrovně, které by se mělo dostat na Šrámkův Pisek. Mnozí také vyslovovali podiv a potěšení nad tím, že se v Sobotce najde mládež, která je schopna, věnuje-li se jí péče, pozoruhodně ušlechtilé a zušlechťující mimoškolní činnosti.

Věříme, že předvánoční úspěch bude mladým recitátorům povzbuzením k další soustavné práci, která jedině přináší dobré ovoce, a k dalšímu vystoupením, která jsou nyní v Sobotce snad jedinou kolektivní tvořivou uměleckou, ale, zdá se, nedoceňovanou činností.

V. H.

VZPOMÍNKA NA VĚRNÉHO SOBOŤÁKA

Byl každým coulem Soboták. Po předcích i založením. V Sobotce se před 75 lety — 25. ledna 1892 — narodil. Jeho děd tu byl od r. 1859 prvním notářem a jednu dobu i purkmistrem; jeho otec tajemníkem okresního výboru. Zemřel před desíti lety — 22. ledna 1957 — sice v Jičíně, ale pochován je v rodné Sobotce. Chodil u nás do obecné školy a rok do měšťanky, pak přešel na gymnasium do Jičína, kde maturoval 1912. Poté studoval na Karlově universitě v Praze klasickou filologií. Působil na gymnasiích v Praze, Mostě, Roudnici a opět v Praze. V Praze 20 roků, v Mostě 11 roků a v Roudnici rok. Od r. 1952 žil na odpočinku v Sobotce. Vlídne přístřeší našel Na zívistí u Krámků. Byl v Sobotce též správcem městského archivu.

Ladislav Mach. Byl nadšený divadelní ochotník, znamenitý recitátor a usměvavý zpěvák, osobní přítel básníka Fráni Šrámka a především věrný Soboták a přítel.

Lásku k divadlu a poezii zdědil po otci, který již také rád ochotničil, pokusil se i o dramatickou práci (tragédii o 5 dějstvích: Bratři) a byl mezi studenty, kteří se r. 1880 zasloužili o postavení pomníku básníku V. Šolcovi. Profesor Mach hrával již s „Tkalcovou společností“, později s Jeřábkovým družstvem a posléze se studenty v Šrámkových hrách (počínaje rolí Perouta ve Šrámkově Létě r. 1921) i ve hrách jiných autorů; divadlo hrával a řídil též za působení v Mostě a ještě jako pensista si zahrál v Sobotce v Tylových Kutnohorských

havířích písáre Rekordata (hrála Nová scéna r. 1952).

Jeho všestranný zájem o divadlo a bohatou stupnici jeho herecké vlohy ukazuje nám letmý výčet jeho repertoáru: r. 1917 mlynář Vávra v Mrštíkových Maryši. V r. 1918 režie Jiráskova Otce (sám hrál Divíška). Srpen téhož roku císař Karel IV. ve Vrchlického Noci na Karlštejně. R. 1919 v Dykové Poslu: Tomáš Roh (měl v této hře i režii). V témže roce s učitelem Ant. Hakenem: režie Stroupežnického Paní mincmistrové a V panském čeledníku. 1927: Josef Roškot v Šrámkově Měsíci nad řekou. 1936: v jeřábkově veselohře Žvanil, profesor z hlavního města atd.

Pro svou prostotu, družnost a zpěvnost i pro lásku k básním a k divadlu patřil mezi nejmilejší členy Šrámkovy sobotecké družiny z let 1921—1938. Když Šrámek na prahu léta 1952 v Praze zemřel, loučil se s ním za sobotecké přátele ve strašnickém krematoriu. Na vzpomínkovém večeru, pořádaném k uctění Šrámkovy památky v Sobotce, recitoval básníkův part v „Soboteckém hřbitově“.

Místo jeho posledního odpočinku najdete v jedné řadě s hrobem Šrámkových rodičů.

Jeho studie a vzpomínky: Dvě kapitoly ze soboteckého divadelnictví. Tkalcova společnost. [Sborník Sobotká 1948]. — Letní vzpomínka (Rodácký zpravodaj č. 36). — Machovi. Rodinná kronika. [Rkp.]. Památce národního umělce Fráni Šrámka. [Zpravodaj rodáckého spolku soboteckého z r. 1952].

-fb-

ZPRÁVA ZE SOBOTECKÉ MATRIKY 1966

V roce 1966 bylo na MNV v Sobotce uzavřeno celkem 129 sňatků. Z 258 snoubenců jich bylo z matričního obvodu Sobotka 40, z Jičína 48, z ostatních matričních obvodů okresu Jičín 101, z okresu Mladá Boleslav 33, z okresu Semily 10, z okresu Liberec 5, z okresu Ústí n. L. 3, z okresu Hradec Králové a Trutnov po 2 a po jednom z okresů Brno, Chomutov, Karvinná, Kroměříž, Náchod, Nymburk, Praha, Praha-východ, Prostějov, Příbram, Svitavy, Šumperk a Ústí n. Or. 1 snoubenec byl z NDR (z Berlína).

Rodičům ze Sobotky a připojených osad se narodilo 46 dětí. Po delší době je mezi nimi i jeden skutečný rodák sobotecký (Jiří Roček). Ostatní se narodily v Jičíně (34), v Mladé Boleslavi (6), v Turnově (3) atd. Dvakrát se v roce 1966 narodila v Sobotce dvojčata: Jiřina a Marcela Borkovy a Dana a Stanislav Vokráčkoví. Nejoblíbenější jména pro nové občanky: Jiří (4), Pavlína a Petr (3), Dana, Hana, Jiřina, Luboš, Milan, Pavel a Zdeněk (2).

Z občanů Sobotky a připojených osad je celkem 15 žen

a 9 mužů starších 85 let. Nejstarší občankou města je Kateřina Kyzivátová (94 let). Dále Fr. Šimůnková (92 let) a Josef Kocourek (90 let), oba ze Zajakur. 90 let oslaví i Marie Kyzivátová ze Sobotky. Roku 1878 se narodili Marie Dvorská, Eleonora Hlaváčková, Karel Klimeš, František Jelen, Marie Klimešová, Ludmila Kolesová, Emilie Komárková a Jindřich Slavík, o rok mladší jsou Anna Kyzivátová a Josefa Opicová, všichni ze Sobotky. V roce 1880 se narodili Marie Jindrová, Václav Lusk a Štěpán Svoboda ze Sobotky a Karel Zahradka ze Staňkovy Lhoty, o rok později Františka Drapáková a Marie Klímová ze Sobotky. 85 let bude letos Josefu Fišerovi, Josefu Janatkoví a Anně Slavíkové ze Sobotky a Barboře Šolcové ze Spyšové.

Další zajímavosti z matriky přineseme v některém z příštích čísel. Bylo by však dobré, kdyby podobné zajímavosti napsali redakci i pracovníci MNV z okolních obcí. Rádi budeme zveřejňovat všechna významná jubilea občanů, jejich sňatky a úmrtí z obcí celého Sobotcka i podobné zprávy o našich rodácích. OM

Těžba písku a ochrana přírody a krajiny u Střelče a Hrdoňovic

V poslední době dochází stále ve větší míře k využívání nerostného bohatství našich krajů a tím k většímu opotřebování přirozené krajiny, k její přeměně na krajinu umělou. Těžební činnost se uchytila i v místech, kde jsou význačné chráněné geologické útvary nebo jejich seskupení na větším území. Z hlediska těžební ekonomie bývá někdy výhodné získávat zde nerostné suroviny [příkladem poslouží právě křídové pískovce tvořící skalní bloky z kvádrů nebo hranolů], avšak z hlediska potřeb celé společnosti jsou v chráněných územích zásadní zájmy státní ochrany přírody. Tyto zájmy existují ale i mimo chráněná území, zvláště tam, kde se jedná o dotváření svérázného krajinného celku v jejich sousedství.

Ne jinak je tomu i v případě lomu u Hrdoňovic. Stou-

pající potřeba písku a větší naléhavost ochrany přírody a krajiny vedla k tomu, že v roce 1962 byl proveden rozbor zdejšího stavu těžby ke vztahu k okolní přírodě v rájónu Českého ráje ministerstvem školství a kultury ve spolupráci se Státním ústavem památkové péče a ochrany přírody, kde se mimo jiné uvádí:

Pískovna ve Střelči u Hrdoňovic byla založena již v r. 1938. Ta se dostala po vyhlášení chráněné krajinné oblasti Český ráj v r. 1955 do jejího těsného sousedství. V pískovně se těží jednak písky sklářské, jednak slévárenské. Těžba písku se neustále zvyšovala spolu s požadavky průmyslu. K prvnímu rozšíření těžební oblasti došlo v r. 1956 za přítomnosti zástupců ochrany přírody. Při tomto jednání bylo dohodnuto, že materiál bude vytěžen až na podloží, při čemž bude zachována pří-

rodní kulisa a šířka skalního pilíře tak, aby nebylo možné ohrožení kulisy. Způsob případných úprav a zajištění přírodní kulisy mělo být prováděno po dohodě s orgány ochrany přírody. Těžební podnik však nerespektoval své závazky a přerušil dokonce i okresní komunikaci, aniž by se postaral o náhradní. Z kulisy ponechal jen pilíř pro zachycení lanové dráhy. Podobně byly přerušeny turistické cesty kolem závodu. Písek ze zdejší pískovny je dopravován z části lanovkou a dopravním pásem do Hrdoňovic na železniční zastávku, z části nákladními auty do Libuně. Protože tento způsob dopravy nevyhovoval rostoucí těžbě, došlo k jednání o zavedení železniční vlečky do pískovny. Původní trasa vlečky z provozovny Střeleč do stanice Borek pod Troskami byla přeměněna na trasu Střeleč—Libuň, která je vhodnější nejen po stránce ochrany krajiny, ale i s ohledem na potřeby zemědělství a vodního hospodářství.

V době rozboru stavu těžby bylo u Sedlecko-víldštejnských kaolinových a hlinných závodů (dále SVKHZ) v Sedlci u Karlových Varů též zjištěno, že existuje perspektivní záměr bez podrobné analýzy a projednání. Ministerstvo školství a kultury proto požádalo o vypracování studie na rekonstrukci závodu ve Střelci a současně na vyřešení odvozu písku při zvýšené těžbě. V roce 1966 SVKHZ tuto studii předložil. Podle ní se řeší umístění nového závodu do ústřední bývalých kalových polí severozápadně od dnešní úpravny. Rozšíření závodu po výstavbě není požadováno, využití prostoru staveniště je maximální. Plánovaný těžební prostor ve studii tvoří pás v šíři asi 300 m, táhnoucí se od silnice pod Hrdoňovicemi severozápadně nad obec Skaříšov až k hranici chráněné krajinné oblasti.

Vzhledem k důležitosti těžby obou písků souhlasilo ministerstvo školství a kultury spolu se zúčastněnými orgány ochrany přírody s rekonstrukcí závodu a s vymezením těžebním prostorem*) za následujících předpokladů:

Dojde k přeložení turistické cesty vedoucí z Trosek k Prachovským skalám do stávající vozové cesty po hřebeni nad závodem. Za účelem pohledového zakrytí (směrem od silnice Turnov—Jičín) bude vytvořena zelená kulisa podél cesty z místních dřevin. Výsadba bude zahájena nejpозději se započatím rekonstrukce závodu. Zajišťována bude též její pozdější údržba závodem. Po provedené rekonstrukci bude přenesena úpravna za silnicí do nového závodu a prostor bude upraven.

Ve vymezeném těžebním prostoru bude skalní skupina Hlavatky zachována. Součástí projektové dokumentace bude zpracování etapovitě asanace a rekultivace vytěženého prostoru, prováděná v období pěti let.

Doufáme, že v době zvýšené odpovědnosti budou zde uspokojivě vyřešeny jak otázky těžby písku, tak otázky ochrany přírody a životního prostředí k prospěchu celé společnosti.

*) Poznámka k výběru lokality: Česká křídlová tabule obsahuje velké množství hornin, ve kterých jsou písky různých typů. Současný stav výhledového geologického průzkumu a technologie úpravy písků je na takovém stupni, že pouze nepatrná část těchto hornin je využitelná. Tomuto stavu, zejména technologii úpravy, odpovídá jen ložisko Provodín a Střeleč.

**Krajské středisko
státní památkové péče a ochrany přírody
v Pardubicích**

Literární ze Sobotek

- Báseň Fráni Šrámka Prosinec otiskla Rovnost 25. XII. 1966.
- Provedení Komédie o hvězdě v nastudování RSŠD si podrobně všimají: Lidová demokracie 27. XI., 24. XII., Pionýrské noviny 20. XII., a Mladá fronta 27. XII. Všude najdeme i fotografie členů RSŠD.
- Několik veselých příhod o Fráňovi Šrámkovi zaznamenal V. Thiele ve Světě v obrazech 3. XII.
- Pochodeň 4. XII. otiskla velký článek prof. Jerzy Ślizińskiego „Fráňa Šrámka v Polsku“.
- Verše Fráni Šrámka a horolezci v Písku — takové je téma článku Jihočeské pravdy 4. XII.
- Ve Večerní Praze 26. XI. vzpomíná M. Kárný na Šrámkův Raport a jeho recitaci v Akademickém gymnasiu v Praze.
- O promítání filmu Odcházeti s podzimem v Káhiře píše Mladá fronta 22. XI.
- Velký rozhovor s Janem Špálou o jeho výstavě v New Yorku otiskuje Mladá fronta 20. XII.
- O básníku Václavu Šolcovi píše Předvoj č. 51-2/66 a je o něm též zmínka v úvodníku Kulturní tvorby č. 50/66.
- Životopis Fr. J. Gerstnera otiskl Průboj 3. VIII. 1966.
- Dílo prof. Mirka Nováka rozebírá V. Kubín v časopise Dějiny a současnost č. 11/66.
- O knížce Listy z léta psal Jaroslav Šimůnek v Mladé frontě 28. XII. Další články J. Šimůnka byly otištěny v Mladé frontě 2. XII. a v Rudém právu 29. XI. a 16. XII.

- Lesnický časopis č. 10/66 přináší studii ing. Zdeňka Macouna o melioraci v Krušných horách.
- Recenzi publikace Umění řečnit uveřejnila Pochodeň 1. XII. a Zemědělský a lesní zaměstnanec 10. XII.
- Zdravotnické noviny 3. a 17. XI. oznamují, že Dr. Al. Kafka ze Sobotky sbírá ex-libris českých lékařů.
- V Rozvoji č. 50/66 píše J. V. Kučera o Fr. Kavánovi a v následujícím čísle o Jos. Horákově. V č. 51/66 je též článek E. Šmelhause o Humprechtu.
- Rudé právo 10. XII. a Zemědělské noviny 24. XII. připomínají výstavbu chat u soboteckého koupaliště.
- V Zemědělských novinách 28. XII. je fotografie ze Sobotky.
- V Pochodní 30. XII. je uveřejněna neodpovědná kritika výstavby stadiónu a cementárny v Sobotce od čtrnáctiletého anonyma.
- Domousnický zpravodaj č. 10/66 je věnován škole a závěru loňského roku.
- V 11. čísle Bousováka je hezký dopis Sylvy Daníčkové, ve 12. čísle píše zajímavě Leoš Jeleček o přírodovědných a statistických zajímavostech z Bousovska. V obou číslech pak jsou články z přítomnosti kraje a dokončení Listů z bousovské kroniky.
- Prosincový Předvoj přináší několik zajímavostí a fotografií z Mladějova, foto ze sobotecké Fruty, článek o sběru papíru v sobotecké ZDŠ, zprávu o závodech motocyklů v Sobotce r. 1906, informaci o vystoupení RSŠD, o výstavbě prodejny Jednoty v Rovni atd.

Soboteká všehochut'

Na otázku vánoční ankety „Které dílo z jiného uměleckého oboru Vás nejvíce zaujalo v r. 1966? odpověděla v Literárních novinách č. 52/66 herečka Věra Kubánková: „Stálá expozice České gotické umění na hradě Kosti.“

22. I. se konala ve Šrámkově domě vzpomínka k 90. výročí narození národního umělce Fráni Šrámka. Program připravilo RSŠD a vrátíme se k němu v příštím čísle. Československý rozhlas Praha připomněl 27. XI. 1966 význam sborníku přednášek z IX. Šrámkovy Sobotky „Umění řečnit“. 25. XII. vysílal v Magazínu zrcadla kultury ukázkou ze sobotecké inscenace „Komédie o hvězdě“ a 2. I. 1967 jsme slyšeli zajímavou reportáž N. Hejdy

o písni Znám já jeden krásný zámek a okolnostech jejího vzniku.

S. Františka Tichá ze Sobotky byla vyznamenána za obětavou práci v místní skupině ČsČK a byl jí propůjčen stříbrný odznak ČsČK II. stupně. Blahopřejeme!

Díky iniciativě vedoucího kina v Sobotce prof. St. Balcara začal vycházet rozmnožovaný Zpravodaj kina Sobotka s informacemi o jednotlivých programech vždy na celý měsíc.

Po osmi letech bylo v prosinci minulého roku zastaveno vydávání Bakovska pro finanční potíže. Přejeme bakovským, aby jejich zajímavý časopis byl brzy obnověn.

Od roku 1967 přecházejí podle zprávy Předvoje na pevnou peněžní odměnu za pracovní jednotku také JZD Libošovice, Mladějov, Osek a Nástup Staňkova Lhota.

Historický ústav ČSAV a Státní ústřední archiv v Praze se na nás obrátil se žádostí, zda bychom pro jejich potřebu nemohli obstarat I., II., a I. pol. III. ročníku ZŠS. Protože redakce již žádnou zásobu těchto čísel nemá, obracíme se na čtenáře, kteří by je mohli postrádat, aby je nabídli redakci. Budeme jim zato posílat letošní ročník zdarma. Hlavně potřebujeme č. 6 z roku 1966.

Pokračování článku Dr. K. Samšiňáka Výtvarné umění na Sobotce přineseme v příštím čísle.

Děkujeme našim čtenářům za mnohá vánoční a novoroční blahopřání, zvláště pak za pěkné novoročenky, které m. j. zaslali Severografia Turnov, Památník nár. písemnictví a Národní muzeum v Praze, muzea Železnice, Hořice a Benátky n. Jiz., Osvětový dům a redakce Předvoje Jičín, M. Janovský, Vl. Kopecký, ing. A. Otmar, Dr. K. Samšiňák a Jar. Šulc z Prahy, Dr. J. V. Scheybal z Jablonce n. Nis., Dr. Al. Kafka a řed. J. Fejfar ze Sobotky a mnozí další.

Pplk. M. Hataš z Jičína si dokonce zaveršoval:

*Soboteký Zpravodaji,
ať tě všichni rádi mají,
ať ti píší velcí, malí,
kritika ať jenom chválí.*

*Tisk ať tvoje stránky zdobí
„šotek“ ať tě málo zlobí.
Tvůrcům svým ať děláš čest.
To ti přeje autor*

„Války v roce 1866“.

4. II. bude ples ČsČK, o týden později hasičská merenda a 18. II. sokolský karneval. Všechny tyto zábavy se konají v sokolovně v Sobotce.

Kulturní kalendář jednou větou: 14. 1. 1822 narodil se na Vyskří u Turnova český muzikant a dirigent Josef Hamáček-Nesvadba. 17. 1. 1917 se narodil literární historik prof. František Buriánek. 23. 1. 1832 se narodil v Markvaticích básník Josef Švorc. 23. 1. 1937 zemřel historik prof. Josef Pekař. 24. 1. 1927 zemřel projektant budovy sobotecké školy ing. Josef Lhota ze Skyšic.

Sobotectí jubilanti: 80 let se dožívá 25. I. Zdenka Hortlíková ze Sobotky. 75 let se dožívají 10. I. Marie Hlavatá a 12. I. František Novotný ze Sobotky a 14. I. Růžena Rulcová ze Staňkova Lhoty. 70 let se dožívá 2. I. Anna Mrkvičková ze Sobotky. 65 let se dožívají 4. I. Josef Procházkva, 10. I. Božena Havelková a 14. I. Anna Procházková ze Sobotky.

Vážení čtenáři,

dostáváte do rukou 1. číslo IV. ročníku ZŠS. Jak jsme Vám slibili, je toto číslo překvapením: Váš zájem, přírůstek odběratelů i finančních příspěvků umožnily naše rozhodnutí Zpravodaj tisknout. Tisk převzala ochotně jedna z nejlepších našich tiskáren, Severografia Turnov. Časopis bude tedy i úpravou vzhlednější a věříme, že získá nové stálé čtenáře.

Rok 1967 je jubilejním rokem národního umělce Fráni Šrámka. Proto se letos setkáte na stránkách Zpravodaje s mnoha příspěvky věnovanými nejslavnějšímu soboteckému rodáku, jehož jméno máme i v záhlaví časopisu. Jistě s radostí přivítáte, že jsme získali články našich předních spisovatelů, herců, výtvarníků, literárních vědců a dalších kulturních pracovníků, kteří s ochotou vzhověli naší výzvě a vyzpovídali se ze svého vztahu k Fránovi Šrámkovi. Zajímavé budou i vzpomínky básníkůvých přátel. Šrámkovu výročí věnujeme hlavně lednové a červencové číslo, v nichž — stejně jako o XI. Šrámkově Sobotce — vzpomeneme 90. výročí básníkovy narození a 15. výročí jeho úmrtí. Ale ani v ostatních číslech na něho nezapomeneme.

Jinak budeme pokračovat v linii minulých ročníků a otiskovat co nejzajímavější články a informace o životě Sobotce v přítomnosti i minulosti. Znovu však

Podle zprávy Rokycanského budovatele z 8. XII. 1966 zemřela ve Zbiroze 89letá paní Anna Zehnalová, poslední spolužačka Fráni Šrámka ve zbirožské škole.

23. XII. 1966 zemřel v Praze Antonín Ederer, knihovník min. dopravy a historik čs. spojů, ve věku 70 let. V posledních letech se zajímal zvláště o osudy soboteckého rodáka ing. Jos. Schnircha, o němž připravil pečlivou studii, a o osobnost zakladatele pražské techniky prof. Fr. Gerstnera, pohřbeného na Mladějově. I do našeho Zpravodaje napsal několik článků a zpráv.

27. XII. 1966 zemřel Antonín Mlčoch ze Sobotky ve věku 65 let. Pocházel z Moravy a do Sobotky přišel jako elektromechanik při zavádění elektřiny do města počátkem dvacátých let. Po osvobození byl dlouholetým poslancem MNV a i v penzi pracoval všude, kde bylo potřeba. Podílel se např. velkým dílem na dokončení opravy Šolcova domu v Sobotce r. 1964 a ještě loni jsme ho vidali brigádníčit hlavně na koupališti.

Na Nový rok 1967 zemřela v Sobotce býv. ředitelka měšťanské školy dívčí Zofie Kubánková. Narodila se 16. X. 1895 ve Vršcích u Jičína ve starém učitelském rodě. Nejdelší část svého učitelského působení prožila v Sobotce a vykonala zde mnoho záslužné práce na úseku sociálním. S vědomostí na ni budou vzpomínat její spolupracovníci i nesčetní žáci, kterým laskavě a s humorem dovedla přiblížit i tu nezábavnou matematiku a pomáhat při řešení všech jejich starostí.

Koncem listopadu min. roku zemřel v domově důchodců v Miličevsi ve věku 77 let vídeňský Čech a knihař Josef Veselý. Byl rodák z Bukvice u Jičína a v období 1941/2 byl průvodcem v muzejních sbírkách na Humprechtě.

30. XI. zemřel v Jičíně ing. Václav Kubín. 1. XII. zemřela v Bratislavě Marie Zelená. 4. XII. zemřela Františka Králová ze Spyšové ve věku 87 let. 11. XII. zemřel Jan Kupec z Příchvoje ve věku 63 let. 19. XII. zemřela Františka Drapáková z Plhova ve věku 88 let. 22. XII. zemřeli Jan Repš z Trnín ve věku 68 let, Marie Srbová ze Sobotky ve věku 72 let a Anna Špínová z Příchvoje ve věku 75 let. 25. XII. zemřela Marie Pavlišťová z Oseka ve věku 89 let. 28. XII. zemřela Marie Macounová z Libošovic ve věku 66 let. 3. I. 1967 zemřel v Liblicích Josef Ruda ve věku 86 let. 4. I. zemřel Alois Ulrych z Oseka ve věku 91 let.

Šrámek ve volných chvílích rád luštil křížovky a hádanky. Jak i při této zábavě myslel na své rodiště, svědčí uchovaný lístek, na němž si hrál s přesmýčkami jména **Sobotka**:

kat osob — kota obs. — oboskat — ba, sto ok — to skoba — Kato bos — Bask Oto — Skot. boa — S. K. O. Bota — oba sto ok — To sako! B. — ba, to kos!

opakuje, že k tomu potřebujeme Vaši spolupráci. Pište nám co nejvíce!

Nová úprava i obsah ZŠS spolu s některými cenovými úpravami znamenají pro nás značné zvýšení finančních nákladů. Přesto však po dobrých zkušenostech z minulých let a vzhledem k různým finančním možnostem čtenářů jsme rozhodli takto: pro stálé odběratele ZŠS ponecháváme dobrovolné předplatné na celý ročník (uhraďte pokud možno obratem připojenou složenkou) a pro rozpočtové organizace stanovíme snížené celoroční předplatné 15,— Kčs (fakturu a složenku připojujeme). Abyste nám usnadnili práci s evidencí příspěvků, napište na složenku do rubriky „Účel platby“ za vytištěné „Zprav“ své odběratelské číslo: máte ho na adrese za svým jménem. Někteří také předplácíte Zpravodaj svým příbuzným a známým. Prosíme Vás, abyste jejich jména napsali na zadní stranu své složenky do rubriky „Zpráva pro příjemce“ a zároveň jim oznámili, že mají časopis předplacen.

Zbylé výtisky budou ve volném prodeji za 1,50 Kčs. Zpravodaj vyjde každý měsíc — tedy 12 čísel ročně.

Závěrem přeje Vám všem mnoho úspěchů v roce 1967 a těšíme se, že na nás nezapomenete — ani dopisy, ani články, ani finančními příspěvky, ani přihláškami nových stálých odběratelů.

R e d a k c e

Zpravodaj Šrámkovy Sobotky. Řídí redakční rada, odp. redaktor Karol Bílek. Graf. úprava Dr. Alois Kafka. Adresa: ZŠS, Osvětová beseda Sobotka. Tiskne Severografia, n. p., závod 6 Turnov. Vychází měsíčně, uzávěrka tohoto čísla byla 7. ledna 1967. Cena 1,50 Kčs. Povoleno OŠK ONV Jičín č. N-04-71147